

Roma Ryś-Jurek

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

RELACJE MIĘDZY PODATKAMI GOSPODARSTW ROLNYCH A ICH CZYNNIKAMI PRODUKCJI W POLSCE NA TLE UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2004-2011

*THE RELATIONS BETWEEN THE TAXES OF FARMS AND THEIRS
PRODUCTION FACTORS IN POLAND ON THE BACKGROUND
OF THE EUROPEAN UNION IN YEARS 2004-2011*

Słowa kluczowe: podatek rolny, gospodarstwo rolne, czynniki produkcji

Key words: agricultural tax, farm, production factors

Abstrakt. Celem badania było przedstawienie relacji między podatkami płaconymi przez gospodarstwa rolne a ich czynnikami produkcji. Posłużono się przykładem Polski w porównaniu ze średnią obliczoną dla Unii Europejskiej w latach 2004-2011. Oparto się na bazie FADN, a obliczenia wykonano według kryterium wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstwa rolnego. Badania potwierdziły majątkowy charakter podatków ciężących na gospodarstwach rolnych.

Wstęp

Jednym z kluczowych problemów w polskim systemie podatkowym jest wyłączenie istotnej części społeczeństwa i podmiotów gospodarczych działających w rolnictwie z podatku dochodowego od osób fizycznych i od prawnych. Rodzi to konsekwencje dla państwa oraz dla rolników i ich rodzin [Owsiak 2006]. Problem ten dotyczy gospodarstw rolnych, które jako jedyna grupa podmiotów gospodarczych wyłączone są z systemu opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, co niewątpliwie ogranicza w istotny sposób zasadę powszechności opodatkowania [Dziemianowicz 2006]¹. Natomiast w rolnictwie polskim, podobnie jak w innych działach gospodarki narodowej, funkcjonują obciążenia o charakterze podatku. Są nimi: podatek rolny od gruntów, od nieruchomości, od środków transportowych, leśny, VAT oraz podatek dochodowy od działów specjalnych [Czyżewski, Smędzik 2011].

Obowiązujący w Polsce podatek rolny jako majątkowe obciążenie fiskalne związany jest z faktem posiadania ziemi, a nie uwzględnia uzyskanych przychodów ze sprzedaży produktów rolniczych oraz dochodów z prowadzonej działalności. Konstrukcja tego podatku miała na celu zmniejszenie obciążeń prowadzonej działalności rolniczej [Mądra 2009]. Warto więc sprawdzić jakie obciążenia podatkowe przypadają na czynniki produkcji w polskich gospodarstwach rolnych w porównaniu do średnich poziomów unijnych.

Celem badań było określenie relacji między podatkami płaconymi przez gospodarstwa rolne a ich wybranymi czynnikami produkcji² w Polsce na tle średniej liczonej dla Unii Europejskiej (UE)³ w latach 2004-2011. Badanie powinno potwierdzić, że podatki majątkowe są mniejszym obciążeniem dla gospodarstw rolnych (przykład Polski) niż podatki dochodowe/przychodowe obecne w rolnictwie unijnym. Analizy powinny wykazać skalę tych różnic i pomóc wskazać typy gospodarstw rolnych

¹ Kwestie związane z opodatkowaniem gospodarstw rolnych od lat przykuwają uwagę polskich badaczy. Nie sposób omówić wszystkich wyników ich badań, ale warto przywołać choć kilka publikacji z ostatnich lat: Chmielewska [2009], Gruzziel [2011], Łęczycki [2006], Pieczonka [2012], Wasilewski, Mądra [2011], Pawłowska-Tyszko [2012].

² Ze względu na ograniczony rozmiar artykułu, czynniki produkcji gospodarstw rolnych reprezentują: powierzchnia użytków rolnych (ziemia), nakład pracy ogółem (praca) i aktywa ogółem (kapitał).

³ W latach 2004-2006 do Unii Europejskiej należało 25 krajów, a w latach 2007-2011 – 27, więc przyjęto oznaczenia UE-25 lub UE-27.

o szczególnym obciążeniu podatkowym. Wykorzystano najnowsze dane FADN [2014] opracowane dla gospodarstw towarowych, klasyfikowanych według sum Standardowej Produkcji (SO)⁴.

Material i metodyka badań

Realizując cel, przeliczono podatki na powierzchnię użytków rolnych (UR), nakład pracy ogółem i aktywa ogółem w gospodarstwie rolnym. Zmienna „podatki” (symbol SE390 w bazie) obejmowała podatki i inne opłaty gospodarstwa rolnego (bez VAT gospodarstwa rolnego i podatków osobistych rolnika), a także podatki i inne opłaty od ziemi i budynków bez dopłat do podatków (w euro). Zmienna „powierzchnia użytków rolnych” (SE025) określała całkowity obszar ziemi użytkowanej rolniczo, czyli: ziemię własną, ziemię dodzierżawioną na jeden rok lub dłużej, ziemię użytkowaną na zasadzie udziału w zbiorze z właścicielem, a także ugory i odłogi (bez powierzchni uprawy grzybów, ziemi dodzierżawionej na okres krótszy niż 1 rok, ziemi zalesionej i pozostałych gruntów – dróg, stawów, nieużytków, itp.), a wyrażona jest w hektarach użytków rolnych (ha UR). Zmienna „nakład pracy ogółem” (SE010) wyrażała całkowite nakłady pracy ludzkiej w ramach działalności operacyjnej gospodarstwa rolnego, w jednostkach AWU oznaczających osoby pełnozatrudnione w wymiarze 2120 godzin na rok. Natomiast zmienna „aktywa ogółem” (SE436) opisywała aktywa trwałe i obrotowe stanowiące własność rolnika [*Wyniki Standardowe...* 2012].

Wartości podatków przypadających na wybrane czynniki produkcji gospodarstw rolnych przedstawiono według wielkości ekonomicznej i typu rolniczego. Wielkość ekonomiczną gospodarstwa rolnego określano jako sumę wartości SO wszystkich działalności rolniczych występujących w gospodarstwie. Wyrażano ją wartością SO w euro i podzielono na sześć klas wielkości gospodarstw: 1) 2-8 tys. euro (bardzo małe), 2) 8-25 tys. euro (małe), 3) 25-50 tys. euro (średnio-małe), 4) 50-100 tys. euro (średnio-duże), 5) 100-500 tys. euro (duże), 6) powyżej 500 tys. euro (bardzo duże). Typ rolniczy określano na podstawie udziału poszczególnych działalności rolniczych w tworzeniu całkowitej wartości SO gospodarstwa – odzwierciedla on system produkcji⁵. Można wyróżnić osiem typów ogólnych: 1) uprawy polowe, 2) uprawy ogrodnicze, 3) winnice, 4) uprawy trwałe, 5) krowy mleczne, 6) zwierzęta trawożerne, 7) zwierzęta ziarnożerne, 8) mieszane [*Wyniki Standardowe...* 2012].

Wyniki badań

Skonstruowano tabele 1 i 2, przedstawiające kształtowanie się relacji między podatkami płaconymi przez gospodarstwa rolne a ich wybranymi czynnikami produkcji według wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstwa. Dane te opracowano dla Polski i UE (25 lub 27 krajów – UE 25, UE-27) w latach 2004-2011.

W badanym okresie w Polsce średnie kwoty płaconych podatków przez gospodarstwa rolne przeliczone na 1 ha UR wzrosły od ok. 12,06 euro w 2004 roku do 19,10 euro w 2008, a następnie zmniejszyły się do ok. 12,93 euro w 2011 roku. W UE-25 w 2004 roku przypadało ok. 20,17 euro/ha UR, a w 2011 obciążenie to wyniosło aż 22,57 euro/ha UR (tab. 1-2). Analizując gospodarstwa według ich wielkości ekonomicznej, w Polsce w badanym okresie najwyższe obciążenia ponosiły bardzo duże gospodarstwa (z klasy powyżej 500 tys. euro SO), gdyż średnio płaciły ponad 20 euro podatków na 1 ha UR. Taki sam poziom obciążenia obserwowano w UE dla dużych i bardzo dużych gospodarstw, czyli dla gospodarstw od 100 tys. euro, a w 2011 roku właściwie dla wszystkich klas wielkości ekonomicznej (tab. 1). Natomiast według kierunku produkcji, w Polsce najwyższe obciążenie podatkami 1 ha UR w badanym okresie miały gospodarstwa rolne zajmujące się upra-

⁴ Standardowa Produkcja (SO) to parametr wprowadzony w 2010 roku. Oznacza średnią z 5 lat wartość produkcji określonej działalności rolniczej (roślinnej lub zwierzęcej) uzyskaną z 1 ha lub od 1 zwierzęcia w ciągu 1 roku, w przeciętnych dla danego regionu warunkach produkcyjnych [*Wyniki Standardowe...* 2012].

⁵ W zależności od stopnia dokładności, typy rolnicze gospodarstw zorganizowane są na: 8 typów ogólnych, 21 typów podstawowych i 61 typów szczegółowych [*Wyniki Standardowe...* 2012]. W artykule wybrano klasyfikację dzielącą na 8 typów.

Tabela 1. Podatki przeliczone na czynniki produkcji w gospodarstwie rolnym w Polsce i UE według wielkości ekonomicznej w latach 2004-2011
 Table 1. The taxes calculated on the production factors of farm in Poland and the EU according to the economic size in years 2004-2011

Lata/Years	Polska/Poland						UE-25/27/EU-25/27						średnia/ average	
	Wielkość ekonomiczna/economic size						średnia/ average							
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6		
Podatki na powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie rolnym [euro/ha]/Taxes on the utilised agricultural area of farm [euro/ha]														
2004	13,76	11,67	10,27	10,56	13,26	15,83	12,06	15,19	14,57	16,21	16,35	23,97	31,49	20,17
2005	15,48	12,84	11,50	12,00	16,77	24,10	14,10	17,22	13,78	15,67	15,69	21,47	32,11	19,23
2006	14,41	11,78	10,66	10,95	16,19	24,85	13,32	14,07	14,31	15,25	15,39	20,98	27,99	18,35
2007	15,59	13,09	11,79	12,14	17,71	27,26	14,55	19,04	15,59	15,26	15,09	19,83	27,71	18,58
2008	19,86	17,36	15,39	15,71	22,83	33,09	19,10	21,97	19,68	17,68	17,55	21,44	30,60	21,05
2009	17,31	14,81	12,62	12,35	14,97	26,59	15,59	18,33	17,78	19,44	16,62	21,03	27,75	20,32
2010	13,27	11,95	9,85	9,12	12,71	26,74	12,92	21,55	18,90	18,38	17,89	21,73	28,99	21,21
2011	14,13	12,14	10,44	9,49	12,94	22,95	12,93	23,81	19,67	19,60	19,13	22,56	32,42	22,57
2011/2004	1,03	1,04	1,02	0,90	0,98	1,45	1,07	1,57	1,35	1,21	1,17	0,94	1,03	1,12
Podatki na nakład pracy ogółem/Taxes on total labour input [euro/AWU]														
2004	69,50	89,89	133,49	190,42	278,07	511,11	107,39	113,21	167,91	360,78	540,80	870,38	790,54	418,63
2005	85,11	106,25	162,98	225,29	383,91	613,61	136,16	124,77	162,41	350,33	527,59	798,85	810,38	405,59
2006	81,16	98,29	151,44	213,67	393,07	698,79	131,61	110,68	171,43	356,58	530,41	798,44	775,70	398,08
2007	90,65	117,54	168,90	235,04	372,66	736,68	150,29	78,72	165,54	341,25	497,80	743,21	774,58	305,85
2008	121,01	161,27	233,17	324,00	485,53	916,80	207,30	102,26	226,24	411,54	582,22	820,96	862,25	368,29
2009	105,65	121,74	167,49	240,59	333,04	747,99	168,05	94,12	206,87	420,53	543,75	821,21	848,19	394,97
2010	82,54	100,63	130,20	178,48	307,71	735,50	141,07	111,30	225,78	416,33	595,98	873,08	895,66	436,54
2011	86,92	101,23	137,62	182,08	304,31	610,17	138,95	127,19	239,68	437,84	634,86	899,24	995,19	465,38
2011/2004	1,25	1,13	1,03	0,96	1,09	1,19	1,29	1,12	1,43	1,21	1,17	1,03	1,26	1,11
Podatki na aktywa ogółem/Taxes on total assets [%]														
2004	0,29	0,24	0,26	0,27	0,33	0,78	0,28	0,19	0,17	0,21	0,24	0,29	0,41	0,26
2005	0,33	0,30	0,29	0,30	0,43	1,07	0,35	0,19	0,16	0,18	0,22	0,24	0,40	0,23
2006	0,29	0,26	0,25	0,26	0,41	1,02	0,31	0,16	0,15	0,17	0,20	0,23	0,33	0,21
2007	0,29	0,27	0,24	0,25	0,34	0,87	0,30	0,23	0,16	0,16	0,19	0,23	0,32	0,21
2008	0,35	0,33	0,29	0,30	0,39	0,84	0,36	0,25	0,20	0,19	0,22	0,24	0,35	0,24
2009	0,22	0,19	0,16	0,16	0,21	0,75	0,21	0,20	0,18	0,21	0,21	0,25	0,30	0,23
2010	0,15	0,14	0,11	0,11	0,18	0,69	0,16	0,21	0,18	0,19	0,21	0,25	0,29	0,23
2011	0,16	0,14	0,12	0,11	0,18	0,60	0,16	0,23	0,18	0,20	0,22	0,24	0,32	0,23
2011/2004	0,55	0,58	0,46	0,41	0,54	0,76	0,57	1,22	1,03	0,96	0,91	0,85	0,77	0,91

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie FADN [2014]

Source: own study and calculations based on FADN [2014]

Tabela 2. Podatki przeliczone na czynniki produkcji w gospodarstwie rolnym w Polsce i UE według typu rolniczego w latach 2004-2011
 Table 2. The taxes calculated on the production factors of farm in Poland and the EU according to the type of farming in years 2004-2011

Lata/Years	Polska/Poland								UE-25/27/EU-25/-27									
	typ rolniczy/type of farming								średnia/average									
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8		
Podatki na powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie rolnym [euro/ha]/Taxes on the utilised agricultural area of farm [euro/ha]																		
2004	12,81	51,30	-	20,77	8,44	9,15	11,95	11,71	12,06	18,65	180,14	74,84	38,38	20,40	8,46	41,24	14,57	20,17
2005	16,26	60,42	-	22,76	8,64	9,53	14,05	13,68	14,10	17,37	157,63	76,18	31,71	18,46	8,51	43,93	14,72	19,23
2006	15,02	55,03	-	21,45	8,61	10,18	12,65	12,96	13,32	16,60	159,77	73,86	30,19	18,17	8,34	32,84	14,18	18,35
2007	17,28	54,74	-	20,86	8,72	10,17	14,02	14,10	14,55	15,55	173,27	78,89	31,63	18,39	8,70	36,12	14,99	18,58
2008	24,29	29,15	-	25,97	11,60	13,89	15,59	19,34	19,10	18,55	196,54	81,83	40,72	19,92	9,36	39,66	16,82	21,05
2009	19,91	24,04	-	21,11	9,10	11,46	9,63	15,30	15,59	19,79	197,39	82,43	41,14	19,84	8,71	42,99	16,02	20,32
2010	16,05	18,16	-	17,24	7,26	9,02	9,47	13,10	12,93	17,79	206,71	95,17	44,26	20,40	10,17	43,48	16,23	21,21
2011	16,37	17,61	-	17,47	7,87	9,11	10,21	12,43	12,92	18,96	209,48	97,56	48,54	22,27	10,30	52,68	16,44	22,57
2011/2004	1,28	0,34	-	0,84	0,93	1,00	0,85	1,06	1,07	1,02	1,16	1,30	1,26	1,09	1,22	1,28	1,13	1,12
Podatki na nakład pracy ogółem [euro/AWU]/Taxes on total labour input [euro/AWU]																		
2004	219,90	68,40	-	70,29	74,01	72,60	115,95	96,89	107,39	610,87	315,82	551,81	278,05	461,54	344,83	596,05	288,46	418,63
2005	287,98	86,29	-	77,87	88,51	95,92	143,64	122,36	136,16	591,97	292,45	565,63	225,81	423,53	350,00	624,18	297,79	405,59
2006	277,61	94,62	-	73,84	89,71	95,86	133,33	116,88	131,61	593,23	335,52	550,64	221,43	427,03	344,83	485,11	290,50	398,08
2007	319,27	103,38	-	89,15	92,09	108,72	145,45	132,92	150,29	460,53	329,05	577,25	234,88	304,30	232,32	373,91	178,69	305,85
2008	477,32	52,32	-	102,62	126,40	161,74	177,44	194,48	207,30	572,60	345,29	664,20	294,66	344,51	266,05	544,08	218,24	368,29
2009	331,82	35,81	-	90,15	101,13	146,31	117,11	148,73	168,05	627,54	334,38	657,24	296,45	392,39	267,11	582,93	228,30	394,97
2010	264,97	29,64	-	75,38	83,43	116,20	124,06	126,75	141,07	663,57	381,11	752,73	347,73	432,78	295,17	693,03	250,34	436,54
2011	269,62	29,68	-	69,16	89,78	107,91	129,76	118,87	138,95	707,86	390,68	800,00	378,79	474,73	293,15	835,35	255,70	465,38
2011/2004	1,23	0,43	-	0,98	1,21	1,49	1,12	1,23	1,29	1,16	1,24	1,45	1,36	1,03	0,85	1,40	0,89	1,11
Podatki na aktywa ogółem /Taxes on total assets [%]																		
2004	0,52	0,17	-	0,16	0,18	0,24	0,24	0,28	0,28	0,31	0,38	0,36	0,25	0,19	0,15	0,30	0,28	0,26
2005	0,64	0,22	-	0,17	0,20	0,25	0,27	0,37	0,35	0,27	0,34	0,37	0,19	0,17	0,13	0,31	0,27	0,23
2006	0,55	0,24	-	0,16	0,18	0,20	0,24	0,32	0,31	0,24	0,33	0,35	0,18	0,16	0,11	0,23	0,25	0,21
2007	0,53	0,22	-	0,16	0,16	0,23	0,23	0,32	0,30	0,24	0,35	0,36	0,18	0,16	0,12	0,23	0,25	0,21
2008	0,66	0,10	-	0,19	0,19	0,31	0,23	0,40	0,36	0,28	0,35	0,38	0,22	0,17	0,13	0,24	0,27	0,24
2009	0,35	0,07	-	0,13	0,11	0,18	0,09	0,22	0,21	0,28	0,34	0,36	0,23	0,17	0,13	0,23	0,25	0,23
2010	0,27	0,06	-	0,09	0,08	0,12	0,09	0,17	0,16	0,26	0,33	0,39	0,23	0,17	0,15	0,23	0,24	0,23
2011	0,27	0,06	-	0,10	0,09	0,12	0,10	0,16	0,16	0,27	0,34	0,38	0,24	0,17	0,14	0,27	0,23	0,23
2011/2004	0,52	0,37	-	0,58	0,46	0,49	0,41	0,57	0,57	0,85	0,89	1,04	0,97	0,91	0,98	0,90	0,84	0,91

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie FADN [2014]
 Source: own study and calculations based on FADN [2014]

wami polowymi, ogrodniczymi i trwałymi (ok. 17 euro/ha UR), a w UE z uprawami ogrodniczymi, winnicami, uprawami trwałymi lub zwierzętami ziarnożernymi (pow. 48 euro/ha) (tab. 2)⁶.

Podatki gospodarstw rolnych przypadające na nakład pracy w badanym okresie w Polsce wynosiły od ok. 107 euro/AWU w 2004 roku, przez ok. 207 euro/AWU w 2008, do ok. 139 euro/AWU w 2011 roku. Przy czym w 2004 roku w UE-25 wyniosły one ok. 419 euro/AWU, a w UE-27 w 2011 roku ok. 465 euro/AWU (z najniższym poziomem ok. 306 euro/AWU w 2007 roku) (tab. 1 i 2). Wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego rośnie kwota płaconych podatków przypadająca na jednostkę nakładu pracy. Przykładowo, w 2011 roku w Polsce bardzo małe i małe gospodarstwa zapłaciły do ok. 100 euro/AWU, średnie – ok. 150 euro/AWU (upraszczając), a duże i bardzo duże – powyżej 300 euro/AWU.

Natomiast w tym samym roku w UE-27 małe gospodarstwa płaciły do ok. 240 euro/AWU, średnie ok. 530 euro/AWU (uśredniając), a duże i bardzo duże – powyżej 900 euro/AWU (tab. 1). W Polsce typem rolniczym o najwyższym obciążeniu nakładu pracy podatkami są uprawy polowe (od ok. 220 euro/AWU w 2004 roku, przez ok. 477 euro/AWU, do ok. 270 euro/AWU w 2011 roku). Ponadto, polskie gospodarstwa rolne hodujące zwierzęta trawożerne, ziarnożerne i gospodarstwa o typie mieszanym w badanym okresie płaciły ponad 100 euro/AWU w badanym okresie (uśredniając). W UE najwyższe obciążenie podatkowe przypadające na nakład pracy dotyczyło takich typów rolniczych jak: uprawy polowe, winnice, krowy mleczne i zwierzęta ziarnożerne. W większości obserwacji przekraczało ono w badanym okresie poziom ok. 460 euro/AWU (tab. 2).

W Polsce w latach 2004-2011 kwoty podatków zapłaconych przez gospodarstwa rolne przeliczone na wartość aktywów ogółem kształtowały się między 0,28% na początku okresu a 0,16% na końcu, przy średnich poziomach dla UE odpowiednio wynoszących 0,26% w 2004 roku i 0,23% w 2011 roku (tab. 1 i 2). W Polsce omawiana relacja między podatkami a aktywami ogółem gospodarstwa zmniejszała się z roku na rok, co świadczy o ponadproporcjonalnym powiększaniu się majątku gospodarstw i zjawisko to dotyczyło wszystkich klas wielkości ekonomicznej gospodarstw. Natomiast w UE objęło to tylko duże i bardzo duże gospodarstwa. Między poszczególnymi klasami wielkości ekonomicznej wskaźnik ten nie wykazuje znaczących różnic, co potwierdza charakter majątkowy podatków ciążących na gospodarstwach rolnych, zarówno w Polsce⁷, jak i w całej UE uśredniając (tab. 1). Do typów rolniczych o wartości wskaźnika „podatki/aktywa ogółem” (w %) przekraczającym przez większość badanego okresu poziom średni, w Polsce należały uprawy polowe i typ mieszany, a w UE: uprawy polowe, ogrodnicze, winnice i typ mieszany (tab. 2).

Podsumowanie i wnioski

Z przeprowadzonych badań wynika, że gospodarstwa rolne w Polsce płacą podatki na niższym poziomie niż średni w UE. W przeliczeniu na 1 ha UR obciążenie to sięga ok. 60% poziomu unijnego, a w przeliczeniu na 1 AWU jest ok. 3-krotnie niższe. W procentowym ujęciu obciążenia kapitału gospodarstw rolnych płaconymi przez nie podatkami, różnice między poziomami polskimi a unijnymi są nieznaczne.

W Polsce najwyższe obciążenie 1 ha UR podatkami mają największe gospodarstwa zajmujące się uprawami polowymi, ogrodniczymi i trwałymi, a średnio w UE największe obciążenia przypadają na duże i bardzo duże gospodarstwa z uprawami ogrodniczymi, winnicami, uprawami trwałymi lub zwierzętami ziarnożernymi.

Analizując i uśredniając dane dla badanego okresu, a dotyczące obciążenia podatkowego przypadającego na jednostkę nakładu pracy w gospodarstwie rolnym można zauważyć, że w Polsce do ok.

⁶ Warto zauważyć, że kierunkiem najbardziej obciążonym podatkami jest ogrodnictwo. W Polsce w 2004 roku gospodarstwa ogrodnicze zapłaciły ok. 51 euro podatków na 1 ha UR, a w 2011 już tylko 17,6 euro/ha – co nadal w Polsce było najwyższym obciążeniem. Natomiast w UE-25 w 2004 roku gospodarstwa ogrodnicze musiały zapłacić aż 180 euro/ha UR, a w 2011 w UE-27 aż 209 euro/ha (tab. 2).

⁷ W Polsce tylko nieznacznie wyższe podatki przypadają na aktywa ogółem gospodarstw bardzo dużych. Na przykład w 2011 roku podatki płacone przez polskie gospodarstwa bardzo duże stanowiły 0,6% ich aktywów ogółem, a w pozostałych klasach nie przekraczały 0,2%. W tym samym roku w unijnym bardzo dużym gospodarstwie rolnym relacja ta wynosiła 0,32%, a w pozostałych klasach nie przekraczała 0,24% (tab. 1).

100 euro/AWU płaciły małe gospodarstwa, od ok. 130 do ok. 250 euro/AWU średnie gospodarstwa, a duże od ok. 300 do ok. 900 euro/AWU. Średnia unijna była wyższa i w gospodarstwach małych obciążenie podatkami na nakład pracy nie przekraczało 240 euro/AWU, w średnich wynosiło między 340 a 640 euro/1 AWU, a w dużych od ok. 740 do ok. 995 euro/AWU. W Polsce najwyższe kwoty podatków na jednostkę AWU przypadały dla gospodarstw typu zajmującego się uprawami polowymi, zwierzętami trawożernymi, ziarnożernymi i o typie mieszanym, a w UE dla takich typów rolniczych, jak: uprawy polowe, winnice, krowy mleczne i zwierzęta ziarnożerne.

W badanym okresie kwoty podatków zapłaconych przez gospodarstwa rolne, przeliczone na wartość aktywów ogółem w Polsce, zmniejszały się z roku na rok, co świadczy o znacznym powiększaniu się majątku gospodarstw niezależnie od ich wielkości ekonomicznej, a w UE dotyczyło to tylko dużych i bardzo dużych gospodarstw. Typami rolniczymi o najwyższych obciążeniach aktywów ogółem podatkami w Polsce były: uprawy polowe i typ mieszany, a w UE te same i jeszcze: uprawy ogrodnicze i winnice.

Literatura

- Chmielewska M. 2009: *Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych gospodarstw rolniczych*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr 78, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 197-208.
- Czyżewski A., Smędzik K. 2011: *Wpływ opodatkowania dochodów rolniczych na sytuację ekonomiczną indywidualnych gospodarstw rolnych z obszaru intensywnego rolnictwa (próba symulacji w odniesieniu do gospodarstw FADN z powiatu gostyńskiego)*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 92, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 5-16.
- Dziemianowicz R. 2006: *Specyfika konstrukcji podatku dochodowego obciążającego gospodarstwa rolne w Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Problemy Rolnictwa Światowego, t. 15, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 235-245.
- FADN 2014: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO, dostęp styczeń 2014.
- Gruziel K. 2011: *Opodatkowanie rolnictwa w krajach Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr 94, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 149-158.
- Łęczycycki W. 2006: *Opodatkowanie rolnictwa w Polsce w świetle obowiązujących uregulowań*, Zeszyty Naukowe SGGW, Problemy Rolnictwa Światowego, t. 15, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 161-169.
- Mądra M. 2009: *Opodatkowanie indywidualnych gospodarstw rolnych a ich siła ekonomiczna*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr 78, Wydawnictwo SGGW, Warszawa: 187-196.
- Owsiak S. 2006: *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wyd. III zmienione, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 530.
- Pawłowska-Tyszko J. (red.). 2012: *Zmiany systemu podatkowego w rolnictwie*, nr 44, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Pieczonka J. 2012: *Wpływ formy opodatkowania dochodów rolniczych na sytuację ekonomiczną indywidualnego gospodarstwa rolnego (próba symulacji w odniesieniu do gospodarstwa z powiatu opolskiego)*, Journal of Agribusiness and Rural Development, nr 3(25), 181-193.
- Wasilewski M., Mądra M. 2011: *Wybrane aspekty wprowadzenia podatku dochodowego w gospodarstwach rolniczych*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr 94, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 133-148.
- Wyniki Standardowe 2011 uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN. Część I, Wyniki Standardowe*. 2012: IERiGŻ-PIB, Warszawa, 8-10, 15-16, 18, 28, 30.

Summary

The aim of this research was a presentation of the relations between the taxes paid by farms and their production factors. The example of Poland in comparison with the average result calculated for the European Union in years 2004-2011, was used. The data comes from the FADN database, and the calculations were made according to the criteria of the economic size and type of farms. The property character of taxes imposed on the farm was confirmed by this research.

Adres do korespondencji
dr Roma Ryś-Jurek
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Finansów i Rachunkowości
ul. Wojska Polskiego 28, tel. (61) 848 71 17
e-mail: rys-jurek@up.poznan.pl